

sveta in zapuščena od vseh, je naposled obnorela. Hlapec, ki ji je hrano nosil, je bil edini človek, ki ga je vidila, pa še ta ni smel ne besedice ž njo pregovoriti. Vse to ni moglo omehčati boljarja, da bi ji bil le količkaj njene pokore prizanesel ali olajšal.

Zdelo se ji je vsaki večer, da pri studencu pod lipo Dmitra pričakuje; vsaki večer jo navdaja strah in groza, in znoj obliva njeno lice, kader se spomne, kako neusmiljena je bila; vsaki večer prebode svojega moža, in potem ugleda sina mertvega! — Prebivavci bližnjih bregov Donave so slišali vsako noč strašno vpitje, ki je zmiraj do zóre terpelo. Nekega dné pride hlapec kakor po navadi, pa je ne najde več v gradu; iskal jo je povsod, pa je nikjer ni mogel najti. Nekteri pripovedujejo, da se je tako posušila, da se je skozi omrežje okna izvlekla in je v Donavo stermoglavila. Narod pa pripoveduje, da je neka svetnica (ki je nekdanj blizo tam v gradu Golobcu zaperta bila), pri blaženi Devici Marii za njo prosila, in da jo je ta po svojih angeljih v neki samostan odnesti dala, kjer se je zopet ozdravila in potem ko svetnica umerla.

Po ilirskem Cestnikov.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Slovenskih Goric na Štaj. 20 maja. (Konec). — H koncu ne morem opustiti, nekterih napčnih navad omeniti: 1) V naši veliki širjavi obdelane zemlje je res treba skerbeti, od kod ji moč poverniti in jo v rodovitno obrniti. Malo še rabimo apna, pepéla, blata iz muž in iz jarkov, in redivno tertno rožje pušamo vincarjem za kurjavo, in spravljamo tiste grenke, terpke vejnike od jelševnega in drugega vejčja še clo v suhe, vroče in sterme vinograde s nepotrebnimi velikimi stroški; boljše bi bilo, če jih že rabimo, da razsekane v gnojne jame s perstjo raztrosimo in najboljše, da namesto vejnika tertno rožje tako rabimo, vincara pa odškodimo. — 2) Potem nam je najboljši pomočnik prešič, ker on gnoj, perst, gnojnico, vejčje in druge odpadke zmeša, zakaj on je že od narave za rovača stvarjen, ostane pri tem čversteji in zdrav; opustimo tedaj tisto terpinčenje, da mu (kadar ni treba) rivec z medenimi svilami zarinkamo, naj prerovje svoj mali okol, ker si sami tudi ne delamo kompekov (Komposthaufen). — 3) Letos kakor večkrat je zemlja rahla in če pride nagla ploha, jo vso odnese s stermin v planjavo; zato bi mogli v takih vinogradih več dolgih jarkov pošev s sepni narediti, katerih voda hitro ne razdere, rodovitna perst pa se v jarkih in jamah za prihodnjo rabo nabere, in nalašč bi mogli take jame pod vinograde delati. — 4) Grobenčanje in ponovljanje tert, ktero je pri nas v navadi, tudi ima svoje dobro in svoje slabo, ker bi veliko bolj mogli skerbeti za tertnišnice ali tertne šole, katerih korist še premalo poznamo; marsikterega vinorejca je letos grobenčanje znorelo, zato ker visoka terta ne žene, v tem ko moje tri letne sadike veselo rastejo. Najboljše je stari vinograd od kraja pogrubati in pomanjkljive tertne s sadikami nadomestiti. Dosti je tudi na tem ležeče, da se tertne na vse kraje v red zasadijo; potlej ne bomo imeli take mešanice po naših vinogradih, kakor dozdej. Povsod se vé da se ne more tako ravnati, vendar Gorčani tudi v terdi skalnati opoki dolge grabe narejajo, v katerih si več stotin mladih tersov zredijo, Dolancom pa očitajo, da grobenčajo, kakor bi pse pokopovali. Drugo pot o tem več. — Čeravno s težkim sercom morem tožiti, slovenščina pri nas zlo omahuje in omaguje. Prav je, ker smo blizo nemške meje, da se učimo tudi nemščine, al greh je, zanemarjati materni jezik in zlasti v šolah. Poznam na priliko nekega slovenskega učitelja slovenskih šol, kteremu je slovenski jezik hud tern v péti; vidi se to iz tega, da, kadar je v nedeljski šoli, po izbi gori in doli hodi, si lase ravná, da

ura mine, v tem ko bi imel slovensko mladino koristne nauke učiti.

Od sv. Trojice na Štaj. konec maja. — 4. dan t. m. se je blizo nas na Horvaškem neka posebna nesreča prigodila. Bila sta dva neznano skopa zakonska pa bogata; ležala sta na praproto čisto naga kakor ju je Bog ustvaril; pod posteljo pa sta imela jamo, v ktero sta krompir shranovala. Na sv. Florijana dan zjutrej najdejo oba v jami mertva; sodnija ju je dala preiskati, pa nobene rane niso znašli; sodili so tedaj, da se je njuna stara postelja, poderla in on in ona sta se prekucnila v jamo in žalostno smert storila. Ker imata dokaj srebernine in zlatine, pa še dosti druge robe, bo to vse na dražbi prodano, ker otrok nimata. Sosedje pa so jo berž skovali, da že dvakrat je bil hudič po nju prišel, pa sta se bila sprosil; zdaj ju je pa le vzal! — 13. dan t. m. je blizo Podčertka strela v neko hišo udarila, kjer je mlad mož s svojo ženko pri odpertem oknu sedel; oba sta bila pri ti priči mertva; tudi ena deklica je ranjena, pa je še živa; hiša je zgorela. Sosedje, namesto da bi bili nesrečnim pomagali, le hišo gasijo! — Pri nas se je veliko in debelo tersje zlo spokalo; posebno na brajdaš ne najdeš nikjer živega tersa. Po Horvaškem, kjer imajo samo veliki ters, je vse suho. Vino se bo pa tedaj dražilo. Vse: žito, sadje in gorice (kjer ni starega tersja), lepo pri nas kaže; Bog nam vse ohrani! — Vina prav dobrega imamo dosti, od 40 do 60 gold. dobrega dnarja štertinjek, — pa Krajnci so se zaleteli le na Horvaško po-nj, ker ne vejo, da je ondi slabejša roba od naše kapljice. Al Krajnec ali Korošec, kadar prideš k nam, pojdi v stran od ceste; v Goricah boš dobil žlahno vince pa dober kup. — Kebrov je pri nas bilo sila veliko; smo jim že vojsko naredili in na tisuč jih pokončali, — al kaj pomaga, ker druge občine (soseske) okoli nas so nemarne!*) — Na Slatini pri Rogatcu je že vse živo; kdor ima dnarca kaj, naj le pride zdravja iskat.

Janez Žurman.

Iz Zagreba nam je unidan pisal dragi prijatelj gosp. Ivan Kukuljević Sakcinski, predsednik jugoslavanskega društva in izdatelj v „Novicah“ že pohvaljenega „Slovnika umetnikov jugoslavenskih“, naj bi v našem listu pozvali one, kateri vejo karkoli od starih ali pa še dan današnji živečih umetnikov slovenskih, da to ali v „Novicah“ ali pa naravnost njemu pismo v Zagreb oznanijo. Ker en človek ne more vsega vediti, je, posebno za življenjopisne dela, mnogostrane pomoči treba. Nadjamo se, da tisti naših rodoljubov, kterim je znan kak domač imenitnejši malar, risar, podobar, bakro-, medo-, kamno- ali lesorezar, muzikar, orgljar, zlatar, zvonar, zidarsk mojster i. t. d., in kateri véjo kakor koli, saj ob kratkem, popisati njegovo življenje (rojstni kraj in rojstno leto itd.), in njegove dela, bojo radi spolnili željo Kukuljević-evo, ki se tako neutrudljivo poganja za slavo domovine in iz vseh koticov pobira bisere domače. Ne mislite pa, da taki, ki ga imenujete gosp. Kukuljević-u za „Slovník“ njegov, mora zvonec nositi v svoji versti, — ne, tudi vse boljše glavice, če ne ravno pervaki, najdejo mesto v „Slovníku“ onem. Kdor naših ljudi vé, da spada v versto gori imenovanih mož, naj piše gosp. Kukuljević-u sam, in mu razodene čertice svojega življenjopisa in naznani svoje dela.

Iz Ljubljane. Danes povémo, kar smo zadnjič o mahu ljubljanskem obljubili. — Potem, ko sta unidan imenovana gospoda profesorja vés mah dobro pregledala in vse natanko prevdarila, sta rekla: Ljubljanskemu mahu ne gré več ime močirja, ker ga je že sila veliko v njive

*) Nekoliko pomaga vsak pokončan keber. „Novice“ so to unidan na drobno razložile. Vsaka pokončana ona veljá saj za 20 pokončanih novih. Komu bo to v prid? se vé da to je vprašanje. Vsaki pokončani keber pa nese dober činž. Vred.

in senožeti predelanega noter do šotne zemlje in ilovce. Te sorte zemlja ni nikakoršni premembi več podveržena in je nekdanje rodovitno poveršje, ktero je mnogo mnogo let z mahom in mahovo šoto po 5 do 10 čevljev visoko pokrito bilo. Ker se je pa voda, ki je namakala ta svet, začela odpeljevati, se je mah do 3 ali 5 čevljev debelosti posédel in na suho djanega mahú obdelovanje se tako lepo odséda, da vidijo očí, kamor kolj se ozrejo, tako lepe žita, da se je čuditi. In to pričuje, kako pridno obdelujejo marljivi gospodarji svojo mahovito zemljo. — V vsem skupaj je še kakih 2000 oralov sirovega močirja, ktero se nahaja za Blatami in Bevkami in je posebno pripravno za napravljanje kurjavne šote. Omenjena gospoda dalje nista mogla prehvaliti mnogih ugodno udelanih cest, ktere peljejo od enega kraja do družega, in velikih in stranskih vodotokov, po katerih se voda iz raznih krajev odteka. Rekla sta, da je ravno to najbolj pomagalo, močirje v tako kratkem času usušiti in v rodovitni svet predelati, ker se je za te čez vse potrebne vodotoke in grabne tako marljivo skerbalo. Cornovše, Strajnek in močirje pri unanjih Goricah, ktero je bilo najpervo obdelano, je gospodoma kaj jako dopadlo, zlasti so jima pa veselje delale lepe plodne senožeti, ktere moči voda s stranskimi grabni in zatvornicami iz Cornovega vodotoka. Dobro prepričana sta rekla, da more mah vsaktere žita in sočivja obroditi in da Ljubljana ima na mahu svojem, kateri je nekterim mestjanom hud tern v péti, blaženo okolico, s kakoršno se pod cesarjem nobeno mesto ne more ponašati. — Zlo zanimive so bile tema gospodoma popolnoma posušene jezerca ali močirske okna pod Laverco, po katerih raste zdaj lepo visoko žito. Povedalo se jima je, da se je začel ta obširni del močirja še le na sv. Jurja dan 1856 obdelovati. Poterdila sta, da je dose danje obdelovanje močirja s požiganjem popolnoma prikladno, rekoča, da tudi v družih deželah močirja tako obdelujejo in da se dá močirje edino samo s pepélom, ktero se dobiva iz požiganja, s pridom gnojiti in obdelovati. Dala sta pa tudi uk, naj kmetovavec svoje močirje vsako leto ne več, ampak samo toliko globoko požiga, kolikor potrebuje gnojivnega pepéla za žito in sadež, ker tako ravnanje daje obilih pridelkov skozi več let; če se pa na enkrat globočeje požiga, se veliko gnojiva potratí, in škoda je to velika. Gospoda sta tudi gosp. Gurnik-ovo šotiše kot prav prikladno in hasnovito spoznala; samo opazila sta, da gosp. Gurnik močirju, iz ktereга šoto reže, preveč mokrote odjemlje, ker se šota potem ne bo mogla iznova izcimiti; ako bi se na takih krajih skerbalo, da bi se šota vedno ponavljala, bi je bilo brez konca in kraja. V močirju leží, tudi kar šoto za kurjavo utiče, neprecenljiv zaklad pokopan. Podkrajšek.

Iz Ljubljane. V nedeljo dopoldan je za mertudom umerla visoko častitljiva prednica našega nunskega samostana, gospá mati Alojzija Petrič-eva. Vsem, ki so ljubeznjivo gospó poznali, v samostanu in zunaj samostana, je serčno žal po nji; pod njenim vodstvom so se ljubljanske nunske šole k tisti nenavadni slavi povzdignile, po kateri slujejo krog in krog. Škoda na vsako stran za blago gospó. Bodi ji zemljica lahka! — Prijatle domačega slovstva zavernemo na današnji „Oglasnik“, kjer slavno vredništvo „Glasnika“ vabi k naročilu tega v „Novicah“ že večkrat pohvaljenega lepoznankega časnika. Naj bi njegovo število naročnikov se od dné do dné množilo, kakor res zasluži.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Postava zoper odertijo še ne bo odpravljena. Večji del kupčijskih odbornic je govoril sicer za odpravo te postave, upravnijske gosposke v kronovinah pa so zoper to. K večjemu se bo tedaj povišalo postavno merilo obresti.

— Zavoljo enakomernosti pri učenji keršanskega nauka je bilo zaukazano, da se v ljudskih šolah pri tem uku rabi samo zapovedani katekizem, ktereга besede si imajo otroci dobro v glavo vtisniti. Kar se otroci iz glave naučijo, se jim ima razkladati.

Iz Českega. Slavni Franc Palacki biva sedaj v Vratislavu, in preiskuje rokopise ondašne kraljeve in vseučilišne biblioteke za nadaljevanje zgodovine česke dežele.

— Iz „Prager Ztg.“ zvemo, da je imela česka dežela v letu 1857 že 1367 drevésnic z 106 orali 150 štiri-jaškimi sežnji, v katerih je rastlo 296 tavžent 935 sadnih in 148 tavžent 512 gojzdnih drevés. Sploh raste na Českem po srednji rajtengi na vsaki štiri-jaški milji 13 tavž. 288 sadnih drevés, katerih je bilo po 4924 v letu 1857 vsajenih.

Iz Ogerskega. Iz Pešta 30. maja. Vse, kar se sliši o setvi, zlasti ozimini, je slabo. Zavoljo presuhe jeseni je seme le redko pognalo, suha merzla zima in pomanjkanje snega pozimi je še veliko tega pohabilo, kar je v jeseni ozelenelo. Pšenica in rež ste redke in skušeni kmetovavci pravijo, da se bo dalo komaj polovica, v nekterih krajih pa tudi komaj tretji del vlanskega pridelka pridelati. Če ravno se bo marsikaj drugač pokazalo, kakor je skušnja že dostikrat pokazala, je vendar cena žita, posebno pšenice precej poskočila. Jare žita bolje kažejo in upati je, da bo cena zopet odjenjala.

— Od balatonskega jezera pišejo: Naši vinogradi so v žalostnem stanu. Vinčarji so imeli doslej še upanje, da bodo terte ozelenéle, al zdaj jim je tudi to upanje po vodi splavalo. Skorej nobena starih in velicih tert ne poganja iz véliceга debla, mlade in nizke terte, ktere so bile pokrite, pa kaj lepo poganjajo in nastavljajo grozdicev, kolikor jih od leta 1853 še niso imele.

— Kapitalisti unanjih dežel kupujejo še vedno svet na Ogerskem in v njegovih nekdanjih kronovinah. Še le te dni se je zbralo na Bavarskem družtvo bogatih mož, ktero ima namen, velicih posestev, zlasti pa gojzdov na Horvaškem nakupiti. Šest velicih posestev je dobilo to družtvo že prav po ceni na ponudbo in poslalo je svoje pooblastence na Horvaško, kupljeni svet ogledat. Ako bo kaj s kupom, se bo družtvo najpervo gojzdov lotilo in velike žage napravilo.

Iz Černe gore. Černogorsko-turške reči so še vedno pri starem. Turčija se pripravlja, planjavo, ktero so Černogorci posedli, zopet v svojo oblast uzeti in braniti, da se je Černogorci zopet ne polasté. Za sedaj stojé tedaj te reči še vedno tako, kakor so stale 13. maja, preden so bili Turki tako strašno tepeni.

— Kakor piše „Agramer Ztg.“, je zaukazal knez Danilo v spomin slavne zmage pri Grahovacu cerkev sozidati. Z drugim ukazom je zapovedal skozi 40 dni za tiste moliti, kateri so v boju ostali, in prepovedal vsakemu, se hvaliti, da je bil hrabriji od družih, ker so se vsi enako junaško obnašali.

— Kar so se prikazale francozke barke v jadranskem morju, se Černogorci ne dajo skoro več berzdati in Danila stane silno težko, jih krotiti. 10 tavžent njih stojí še vedno na Grahovskem in Černogorci sploh mislijo, da se bo prava vojska še le začela.

— Brati je bilo, da ste se francozke barki zopet iz Gravoze odpeljale; pisma iz Kotara pa pripovedujejo, da ste v Budui kermile in 1. t. m. je šel nju poveljnik v Cetinje h knezu Danilu, od kodar se je 3. t. m. vernil.

— V mnogih časnikih je bilo brati, da je Rusija obljubila, kneza Danila z 200 tavžent cekinov podperati. To ni verjetno; gotovo pa je, da dobiva černogorski knez zopet, kar mu je rajni car Nikolavž o poslednji vojski odtegnil, in sicer namest prejšnih 8000 od sedanjega cara Aleksandra 10 tavžent cekinov.